СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 227. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 30. вересня, 1926. VOL. XXXIV. No. 227. Jersey City, N. J., Thursday, September 30. 1926. THREE CENTS

ТРОПІКАЛЬНИЙ ГУРАҐАН У МЕКСИКАНСЬКІМ ПОРТІ

МЕКСИКО, 28. вересня. — Сильний тропікальний гураґан навістив нині вечером мексиканський порт Вера Крус.

Буря затопила в порті кілька кораблів, при чому згинуло богато моряків. В місті завалилося богато деревяних домів. Втрати в людях ще не відомі. Шкода велика. Довкола міста всі телеграфічні дроти зірвані.

Камениці видержали напір вітрюги. Гураґан засягнув відай і довколичні міста.

37 ЛЮДИЙ ЖЕРТВОЮ ЗЕЛІЗНИЧОЇ КАТАСТРОФИ.

НЮ ЙОРК, 28. вересня. — На надземнім торі на стації Блис Стріт на підземній зелізниці в Асторії, в дільниці Квінс, наїхав деревляний поїзд надземної зелізниці Бродвей на зелізний поїзд підземної зелізниці Інтерборо. Наслідком зударення 37 осіб віднесло легкі й тяжчі ушкодження тіла.

Межи покаліченим є: Анна Моран, Осип Присник і Антін Вандяк.

СУД ПРИЗНАЄ АРЕНДУ НАФТОВИХ ТЕРЕНІВ ОБМАНЬСТВОМ.

СТ. ЛУИС, 28. вересня. — Федеральний апеляційний суд розбирав тут нині справу винайму урядових нафтових теренів у Довм Пат, яку добув собі нафтяр Гарі Синклер від міністра нутрішних справ Фола, та признав сей контракт обманчивим та неважним.

СТЕЙТОВА ДЕМОКРАТИЧНА КОНВЕНЦІЯ ПРОТИ ПРОГИБИЦІЇ.

СИРАКЮЗ, 28. вересня. — Нині покінчилася тут кількадневна конвенція стейтової демократичної партії, замітна тим, що делеґати виразно заявилися проти прогибиції. Кандидатом партії на уряд губернатора стейту Ню Йорку поставлено в пяте Ал. Смита.

Стейтові републиканці знова заявляються виразно за прогибицією.

ДІСТАВ 20 ЛІТ ЗА ВБИЙСТВО, ПОПОВНЕНЕ В 1917. РОЦІ.

МИНІОЛА, Лонг Айленд, 28. вересня. — Стейтовий суд засудив Антонія Корді, який вбив з револьвера підчас сварки свого товариша Луиса Мусті ще в липни 1917. року, на 20 літ вязниці. Зловено його ще 9 літ тому.

УКРАЇНСЬКІ ПРЕЗБИТЕРІЯНИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 28. вересня. — Місцева українська презбитеріянська церква ухвалила на спеціяльних зборах запротестувати проти викидання польським урядом українських презбитеріянських місіонарів Льва Бучака й паню Бучакову.

Резолюція зборів каже, що місіонарі сеї церкви роблять евангельську роботу, не мішаючися в політику та що польська конституція гарантує всім людям повну свободу віроісповідання. Тому поступовання польського уряду нарушує сі права, загарантовані конституцією.

Збори рішили просити американський уряд уставитися в обороні нарушених прав. Вислано теж домагання до Варшави змінити приказ.

БУДЕ ЖИТИ, ХОЧА СКЛО ПРОБИЛО ЙОМУ МОЗОК.

НЮ ЙОРК, 28. вересня. — Лікарі, які оперували мозок Джорджа Рича, котрому підчас автомобілевого випадку відломок вітрової заслони авта пробив череп і мозок, кажуть, що він буде жити, хоча покалічення мозку звичайно вважається смертельним.

НОВІ ДОСВІДИ З ВЯЗНИЦЕЮ „НА ХЛІБІ Й ВОДІ".

ВАШИНГТОН, 28. вересня. — Щоби переконатися, які наслідки для здоровля може мати засуд на вязницю на хлібі й воді, які почали видавати судді на бутлеґерів, департамент судівництва почав нині спеціяльні розсліди, щоби переконатися, чи ся кара справді є дика й жорстока.

ЩЕ УРЯДОВИ МАЛО.

ВАШИНГТОН, 28. вересня. — Лорд, директор буджету, заявляє, що він предложить конґресови проект фінансової ухвали, щоби урядови признати на виконування прогибиції в 1927. році 30 міліонів долярів.

За послідних 12 місяців засуджено за переступлення прогибиційного закона 44,022 осіб, разом на 5,666 літ вязниці й 7 міліонів долярів гривни. Від коли заведено прогибицію, ще ніколи не було стільки присудів, що в сьому році.

ЗАВЗЯТО ВТІКАВ ЗІ ШКОЛИ.

БУНТОН, Ню Джерзі, 28. вересня. — Стенлі Лейк, 15-літнєй ученик народної школи в Флашингу, не злюбив школу так сильно, що втікаючи з дому, вкрав по дорозі три авта, заким його спіймала поліція.

ПОВЕНИ НА ЗАХОДІ.

ФІНИКС, Аризона, 28. вересня. — По цілій південній Аризоні та північній части Ню Мексика бушують тепер сильні повени, які викликали сильні дощі. В місцевости Доґласі богато людий мусіло втікати зі своїх домів. Повени змели кілька мостів.

ПОЧАВСЯ СКАНДАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ПРОПОВІДНИЦІ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 27. вересня. — Нині поставлено тут перед велику лаву присяжних суддів паню Аймі Мекферсон, ославлену на ціле західне побереже проповідницю, яку прокураторія обжалову за надужиття суду. Свого часу пані Мекферсон пропала була на кілька днів без вістки, а заявившися назад, заявила, що її насильно пірвано й завезено до Мексику. За якийсь час опісля кілька свідків згідно зізнало, що в той час пані Мекферсон жила собі з одним мущиною в бонґелов над морем.

В РОСІЇ ЗАЧИНАЮТЬ ХОДИТИ ЧИМРАЗ БІЛЬШЕ ДО ЦЕРКВИ.

ПАРИЖ, 27. вересня. — Епископ Джемс Кеннон з Вашингтону, який обїздив Росію, подає, що репресії большевиків супроти релігії і церкви не діпняли своєї цілі. Вони не тільки, що віри не знищили, але ще її поширили. Церкви тепер мають більше вірних як бувало за царських часів. Навіть учать вже науки релігії, хоч большевицькі закони забороняють науку релігії перед 18 роком життя. Епископ бачив рівнож на вулицях богато римо-католицьких священиків в священичім убранню. Правительство більше тепер струбоване иншими клопотами як релігією. Воно бачить, що закон, який дозволяє на скоре і легке подружа та на легкий розвід, більше шкоди наносить державі як релігія і церква.

ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ БОЛДВИНА.

ЛОНДОН, 27. вересня. — На засіданню парляменту премієр Болдвин заявив, що уряд вичерпав всі способи, якими можна би довести до кінця страйк. Мек Доналд і Лойд Джордж критикували остро уряд, але і опозиція не подала ніякого реального способу на вихід з катастрофи. Справу відложено до слідуючого засідання.

ПОДВІЙНА МІРКА.

З Берліна пишуть до „Діла": З добре поінформованого джерела довідуємося, що між румунським правительством і Жидами в Румунії ведуться переговори в справі „зміни системи" супроти Жидів. Переговори добігають кінця й мають принести Жидам деякі важні уступки. Між иншим будуть повернені до служби Жидивчителі, жидівським учням буде можливо святкувати суботи, а, що найважніще, для Жидів буде отворена учительська семинарія в Чернівцях. Колиб це мало бути правдою, то виходить, що румунське правительство прикладає до Жидів иншу мірку, ніж до Українців, які даремне ждуть реституції державної (тепер зрумунщеної) вчительської семинарії в Чернівцях та дозволу на отворення замкненої владою приватної семинарії Тов. „Українська Школа".

КЕРЕНСЬКИЙ НА СЦЕНІ.

В ленінградському „Театрі артистів" дають тепер щовечера комедію С. Маріманова п. з. „Керенський". „Красная Газета" пише про цю штуку так: Автор займається більше анекдотами як правдивою історією. Перемішання незвязаних із собою сценічних образів пригадує нам декілька епізодів, які можна пізнати краще і з більшою користю з відповідної мемуарної літератури. Родзянко, Мілюков, Некрасов і Чхеїдзе зявляються і зникають, не зворушуючи зовсім слухачів. Актори звернули свою увагу на зверхню подібність, тому маємо вуси Мілюкова, живіт Родзянка і фризуру Керенського — але більше нічого.

З ЦЕРКОВНИХ СПРАВ.

Епископ-суфраган о. др. Осип Боцян іменований на місце помершого о. Білецького архипрезвитером львівської капітули, а о. пралат Тит Войнаровський — протонотарієм-мітратом. — В американських і канадійських українських, часописах появилися вістки про недалеке відкликання греко-кат. єпископа в Канаді о. Микити Будки. Еп. Будка мав би замешкати в Римі. Хто буде його наслідником, покищо не відомо. Чи ця вістка відповідає правді, не знати, бо про уступлення еп. Будки писалося вже перед кількома роками, при нагоді 10-літнього ювилею його діяльности в Канаді. — В деяких органах преси подибуємо вістки про плян іменування греко-кат. єпископа для Південної Америки, де в останних часах виказує успіхи аґітація українських автокефалістів. Про такий плян в українських духовних колах у Львові нічого не відомо. — („Діло").

АРЕШТУВАННЯ КОМУНІСТІВ У ВАРШАВІ.

У Варшаві вікрито таємну комуністичну друкарню. У звязку з тим викриттям арештовано около 100 осіб, які замкнено у превенційному арешті. Арештовані — майже самі молоді люде. Таємна друкарня містилася при вул. Мокотовській ч. 50. Кажуть, що цю друкарню спроваджено з Анґлії. В льокалі, куди часто заходили посли з незалежної хлопської партії Балін, Воєвудський і Шапір, знайдено богато відозв, які забрано спеціяльним тяґаровим самоходом. Прокураторія виступила з домаганнями видати в руки судових властей послів Баліна, Воєвудського і Шапіру.

З ПОЛЬСЬКИХ ТЮРЕМ.

З луцької тюрми втікло 6 арештантів, обвинувачених в організації диверзійних відділів на радянському погранич. Втікли таким чином, що перепилували пильником крати в тюремних вікнах. — У ковельській тюрмі прийшло до великих заворушень. Арештанти забарикадувалися, після чого повибивали вікна, попалили сінники і т. д. Спокій і порядок привернула покликана поліція. Причини тих заворушень нам не відомі.

СТУДЕНТКИ І ВІЙСКОВЕ НАВЧАННЯ В СРСР.

Центральний Виконавчий Комітет СРСР. видав постанову про введення обовязкового військового навчання для студентів і студенток високих шкіл. Представник Тел. Агенції Рад. Союзу звернувся до військових кругів за вияснинем, як належить розуміти військове навчання студенток. На запит дістав таку відповідь: Студентки Високих Шкіл обовязані до військового навчання на рівні зі студентами. Табору студенти не будуть відбувати, тобто не будуть їхи на вправи до касарень, та їх буде висилатися на практику до тилових установ Наркомвійськмору на основі особливих вказівок Ревійськради СРСР. Студентки, що відбули військове навчання, не дістануть звання командантів червоної армії, а в часі війни їх будуть використовувати як інжинірок, лікарок тощо в військовому промислі, санітарних установах та в инших тилових органах червоної армії.

ТРАҐЕДІЯ ЛЮБОВНОЇ ПАРИ.

Дня 3. с. м. в полудне дались чути стріли в сусідстві ресторану на Високім Замку у Львові. Дозорець плянтації побіг у напрямі стрілів і побачив на траві мущину й жінку вже в передсмертних судорогах. Небавком зявився і лікар Ратункового Поготівля, як також міський лікар др. Літвинович, які могли ствердити тільки смерть двох людей. Показалося, що мущина стрілив наперед до жінки в голову, шию і груди, а потім впакував собі кулю в серце.

З документів виявилося, що самовбийником був 30-літний Антін Череп, шлюсар при міських трамваях, зам. при вул. Жовківській 153. Його вбита товаришка — це Марія Задушкова, жінка шевського майстра Фердинанда З., зам. при вул. Руській 6. Її чоловік від двох літ на Кульпаркові, тому Задушкова жила у свого батька Ткачука в Замарстинові, де й пізнала Черепа. Обоє полюбилися, а що не мали ні змоги, ні виглядів побратися, покінчили самовбийством. При Черепі знайдено лист з дати 2. ц. м., в якому та сама причина смерти подана.

ПЕРЕХОДЯТЬ НА ПОЛЬСЬКУ УНІЮ.

Дня 29. серпня відбулося в Августіянськім костелі у Вильні торжество переходу на лоно „католицької церкви східного обряду" 13 православних вірних. Обряду приєднання довершив бувший архимандрит Пилип Морозов і його помічник бувший православний священик Володимир Лісноборський, що теж недавно перейшов на польську „унію".

НОВА ДОСЛІДНА КАТЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

При полтавському Інституті Народньої Освіти повстає заходами місцевих наукових робітників нова науково-дослідна катедра українського письменства.

ХТО ЗАВИНИВ ВІЙНУ — НАЛЕЖИТЬ ВЖЕ ДО МИНУВШИНИ

БЕРЛІН, 28. вересня. — Німецький міністер заграничних справ Штреземан не буде відповідати на промову француського премієра Поанкаре, який видвигнув наново квестію спричинення світової війни, звалюючи війну на Німеччину. Орган Штреземана заявляє, що та справа належить вже до минувшини, а їх інтересує тепер більше будучність. Супроти цего ні Штреземан ні німецька преса не думає богато над цею справою розписуватися і не псути того великого діла, яке закроїлося в Локарно і яке якраз зачинає тепер дозрівати.

ХАРАКТЕРИСТИКА АМЕРИКАНЦІВ.

БЕРЛІН, 28. вересня. — Барон фон Мальцан, німецький амбасадор в Вашінґтоні, виголосив промову на вечері Американського Клюбу в Берліні, в якій підніс слідуючі прикмети, як характеристичні для американського народу: услужність, ощадність і жвавість. На обіді була присутна ціла американська кольонія і весь дипльоматичний корпус, який перебуває в Берліні.

ЗРІКАЄТЬСЯ РЕНТИ В КВОТІ $30,000.

ЛОНДОН, 28. вересня. — Миссис Вайолет Джеротт, якій померший недавно князь Орлеанський, претендент до француського престола, записав недавно річну ренту в квоті $30,000, зреклася ренти, бо виходить, що князь роздав більше як мав. Вона тільки застерегла собі, щоби другі спадкоємці, які скористають з її зречення, заховали і не продавали славної колекції ловецьких трофеїв князя.

ЗВЕРТАЮТЬСЯ ПРОТИ ЕРРІЯ ЙОГО ВЛАСНІ ПРИХИЛЬНИ.

ЛІОН, Франція, 28. вересня. — Міська рада Ліону, в якій соціялісти мають більшість, повела острі атаки проти мейора міста Еррія, який є тепер міністром освіти в кабінеті Поанкаре, якого вважають реакціонером. Радні зажадали від Еррія резиґнації з мейора, заявляючи, що більшість радних в раді міста є проти него. Еррйо одначе не хоче уступити і каже, щоби радні звернулися до мешканців Ліону як виборців і коли ті зажадають своєю більшістю його резиґнації, тоді він уступить.

НЕМА НАДІЇ НА РАТИФІКАЦІЮ ДОВЖНОГО ДОГОВОРУ.

ПАРИЖ, 28. вересня. — Ґенеральні ради департаментів відбувають тепер збори, на яких дуже остро осуджують американсько-француський договір в справі довгів. Підносяться виразні протести проти того, щоби платити гроші Америці, яка зробила добрий інтерес підчас війни і по війні і яка купається в золоті.

З того вносять, що парлямент по всякій правдоподібности таки не затвердить договору Беренжера, бо голос департаментських рад дуже часто рішаючий. Цеж вказівка виборців для послів і сенаторів. В найкращім случаю міг би такий договір бути затвердженим тоді, колиб франк стояв на одній місци і мав певну і сталу вартість. Але навіть і в тім випадку домагаються ще ревізії договору.

ПОАНКАРЕ В КЛОПОТІ.

ПАРИЖ, 28. вересня. — 125 позбавлених хліба мейорів зїхалося до Парижа і уряджують великі протестуючі збори проти Поанкаре, який задля державної ощадности позбавив їх уряду і хліба. В зборах тих возьмуть участь сенатори і посли. Кажуть, що їх виступ готов пошкодити богато самому премієрови.

БЕЛЬҐІЯ ПЕРЕЙДЕ ДО ЗОЛОТОЇ ВАЛЮТИ.

ПАРИЖ, 28. вересня. — Емиль Франкі, бельґійський міністер фінансів, прибув до Парижа, щоби порозумітися з француським урядом в справі одноцільної фінансової політики. Він заявив, що Бельґія буде в силі завести золоту валюту вже на слідуючий рік.

СОВІТИ ПІДНОСЯТЬ ПЛАТНЮ РОБІТНИКАМ.

РИГА, 28. вересня. — Мимо сего, що економісти заявляють, що нема справедливої причини до того, щоби підносити робітничі платні, коли вся акція уряду спрямована до того, щоби припинити дорожнечу, платні підуть таки в гору. Уряд змушений це зробити з огляду на загальне невдоволення робітників. Звишка буде виносити 15%. В той спосіб думає уряд замкнути губу опозиції. А опозиція знова заявляє, що та підвишка замала та що вкладки до робітничих організацій пожеруть цілу підвишку.

В МАРОККО ДАЛІ НЕМА СПОКОЮ.

ПАРИЖ, 28. вересня. — Коли Еспанці хотіли взяти в посідання Бені Аґмед племя, стрінули вони там оружний опір, бо племя заявило, що коли воно вже має піддаватися, то волиє йти під Французів. З того вийшов новий клопіт, а комісія ломить собі голову, як його розвязати, бо Французи і Еспанці союзники на африканськім ґрунті. І одні і другі хотілиб посісти як найбільше землі Рифів.

В ЮГОСЛАВІЇ ЗНОВА ПОТОПА.

ВІДЕНЬ, 28. вересня. — В Югославії впали знова великі дощі, які позаливали сотки сіл та наробили велетезної шкоди в полю і в домах.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗМІНИЛИСЯ ЧАСИ, ЗМІНИЛИСЯ ЗВИЧАЇ

Як доносять телеграми з міста Бофало в нюйорськім стейті, дня 26. вересня відбулася там католицька демонстрація з приводу отворення конвенції католицьких милосерних інституцій. На сій демонстрації мало зявитися 75,000 учасників. На врочистости виголосив католицький епископ Вилием Тернер замітну промову, яку можна назвати одним закликом до толеранції (терпимости).

„Ви показали нині свою чисельну силу," — говорив бесідник. — „Але сеї сили ви ніколи не вжиєте на те, щоби обмежати або обкроювати права або привілеї ваших співгорожан других вір. Протестант, Жид чи невіруючий має від вас пошану для своїх поглядів та вашу терпимість.

„Ви, межи котрими є богато синів тих, яких переслідують у чужих краях, не маєте ніякого наміру переслідувати других."...

Всякий заклик до терпимости заслугує на підчеркнення. Тим більше заслугує він на публичне признанне, коли походить він з уст католицької церкви, яка якраз толеранцією не відзначалася.

Коли епископ Тернер пригадує, що межи католиками є богато синів батьків, переслідуваних за свою віру людьми другої релігії, то чейже якраз тепер підходяча пора пригадати епископови Тернерови, що власне римо-католицька церква надуживає своєї сили на давленне людий другої віри. Не шукаймо за приміром по світі, а покажім Тернерови на нашу рідну землю, де власне тепер польська римо-католицька церква вживає своїх впливів на польську державу на те, щоби душити не лищень православних Українців на Волині, Холмщині й Полісcю, але навіть католицьких Українців з української католицької церкви. Коли римо-католицький епископ Тернер уважає за відповідне запротестувати проти переслідування римо-католиків другими вірами, то чейже не від речі булоби почути тепер протест православних і католицьких Українців проти переслідування римо-католицької церкви в Польщі.

Коли римо-католицький епископ говорить публично про потребу терпимости для протестантів, жидів і невіруючих, то слід булоби його слова підчеркнути для протиставлення їх сій нагінці, яку в імени рутенського епископа розвели підчинені йому органи. Коли римо-католицький епископ взиває пошанувати погляд всякого чоловіка другої віри чи без всякої віри, епископські органи на право й ліво сіють ненавість до тих, які не платять точно церковної вкладки чи не дають жертви на катедратик.

Голос католицького епископа Тернера стоїть у різкій суперечности з практикою самої римо-католицької церкви в давні часи, та з практикою сеї церкви в деяких краях ще й в теперішні часи, але се голос розуму. До такого самого становища терпимости для всяких релігійних поглядів другої людини мусить прийти всякий здорово думаючий чоловік, який хоче завести серед людий краще й мирнійше пожиття. До релігійної нетерпимости середних віків завертати може лишень той, який хоче розбивати народ та зводити його з дороги поступу до кращого на манівці сварки, гризні, темноти й безладдя.

БЕЗГЛУЗДИЙ НАПАД НА ІМІҐРАНТІВ

Протисалунова Ліґа стейту Ню Джерзі виступила з публичною заявою, виміреною проти іміґрантів. Як каже вона, американським інституціям грозить поважна небезпека зі сторони зростаючого суспільного й політичного впливу ненатуралізованих мешканців чужого походження. Має їх бути близько півосьма міліона душ, а всі вони малиби мати погляди, які різко відріжняються від етичних мірил тих, що прибули на кораблі Мейфлавері, що привіз перший ладунок іміґрантів анґльо-саської крови. Сі іміґранти мають бути завзятими ворогами прогибіції, а доказом сеї ворожнечі має бути те, що найголовнійші противники прогибіції в стейтовій леґіслятурі Ню Джерзі походять якраз з виборчих округів, заселених іміґрантами.

Глупота сього нападу покажеться в повній своїй красі, коли звернути увагу на факт, що найзавзятійними противниками прогибіції є не свіжі іміґранти, але нащадки давних іміґрантів анґльо-саської крови, що живуть у горах стейтів Кентакі й Верджінії. На нещасте для Ліґи богато з тих іміґрантів признається якщо не до Мейфлавера, то певно до моральних засад, які приїхали на Мейфлавері, до Пуританізму. І на нещасте для Антисалунової Ліґи пуританські моральні засади нині мають дуже кепську славу власне серед старих Американців. Калатають у се розбите калатало лишень ті, які невдачу прогибіції хочуть звалити зі своїх плечий на другого, який з тим безглуздим і шкідливим законом нічого не має спільного.

ТОЙ, ХТО НЕ ВИПОВНЯЄ ТОГО ДІЛА, ДО КОТРОГО ВІН ПОЧУВАЄТЬСЯ, ЛИШЕНЬ ДЛЯТОГО, ЩО ВОНО ВИДАЄТЬСЯ ЙОМУ МАЛИМ, ОБМАНЮЄ СЕБЕ САМОГО. ВІН НЕ ВИКОНУЄ ЙОГО ДЛЯТОГО, ЩО ВОНО МАЛЕ, АЛЕ ТОМУ, ЩО ВОНО ДЛЯ НЬОГО ЗАВЕЛИКЕ.

„ПРАВДА" ПРОТИ ПРАВДИ.

На нашу статтю „Безбатченки" відгукнулася москвофільська ґазета „Правда". В своїй статті „Работа для Польщі", ця ґазета висловлює ображення, що „украінскія шовіністіческія ґазети в Америкѣ вертаются" до старих своїх нападів на москвофільство.

Наперед можна запевнити „Правду", що не „вертаются", а ведуть неустанно боротьбу з тою язвою, що зветься „москвофільством". Коли свідомий національний табор не виступає без перерви, то се лишень тому, що воно, як кожне неприродне явище, як чиряк на здоровому тілі, поволі, але нестримно само проходить. Чим далі, тим більше рідшають лави прислужників „бѣлокаменной" Москви. Навіть на Великій Україні вимірають „малоросійствующіе" та ріжні „русскіе" українського походження. Знаючи, що москвофільство нестреманю йде до своєї природної смерти, ми й не потребуємо присвячувати йому богато уваги, а висвітлювати більш актуальні моменти українського національного життя.

Журиться „Правда" тим, що ми ніби то замість звернення уваги „на правдівого історіческого ворога", підбурюємо український нарід проти „невинного ягнятка" Москви, яка „ніколи в історії нічого злого не зробила Галичині". Чудова гадка! Мовляв, коли нас безпосередно не гнетуть Москвини, то чогож нам турбуватися за наш нарід! Все населення Великої України, що було притиснене страшним московським чоботом, то ж не „ґаліцкій" русскій народ"! Хай собі Московщина з ними що хоче робить, щоб лиш з нами кокетувала та годувала обіцянками „велікіх і обільних блаґ і щедрот"...

Аж до такого глибокого розуміння національних інтересів доросла „Правда" в Америці. Те, що на протязі всієї історії Московщина завжди мирилася з Польщею ціною українських земель та українських інтересів, то на гадку „глибоких правдянських мудреців", Москва нічого злого не зробила Галичині. Ну, скажемо, для „Правди" знання історії необовязкове й редактори про всякі історичні факти можуть собі говорити: „тьомна вода во облацєх". Алеж невже так важко пригадати часи короткої окупації російськими військами Галичини, коли туди налізли тисячки ріжних „деятелей" з ґрафом Бобринським на чолі? Невже така коротка память в „Правди", що вони забули, як десятки тисяч галицького народу Москва мордувала в ріжниж таборах? Невже засланнє тисячів Галичан в далекий Сибір, це „нічого злого"? Невже се було добро для Галичан?!

Всю нашу боротьбу з Польщею та Поляками „Правда" називає „работою для Польщі". Таку „правду" пише „Правда", видно надіючися, що під вивіскою „Правди" всякою брехнею можна торгувати, а читачі повірять. Та й в таборі „Правди" вже більше не вірують в сю „правду", коли за сю „правду" всі вірні, які справді хочуть щирої боротьби проти Польщі, покидають табор „Правди", а переходять до свідомого українського табору. Упадок москвофільства та зріст українства якраз й є історичним наслідком дезерції москвофільства з поля боротьби проти Польщі. Не потреба нам покликатися на наші слова. Тут народ видав своє рішенне.

Хоче „Правда" знати дійсну правду про те, хто провадить роботу, корисну для Поляків? Як хоче се „Правда" знати, то най подивиться в польські ґазети, а там правдива відповідь написана ясно, як на долоні, для всякого, хто має очи на те, щоби бачити правду. Най прочитає собі „Правда" польські ґазети, ворожі нашому народови, а там найде напасти на український національний рух та вихвалки для москвофілів. Най прочитає собі польські ґазети, як вони хвалять москвофілів за те, що вони „не даються баламутити українським аґітаторам і не йдуть до гайдамацької армії" битися проти Поляків. Най прочитає собі польські урядові похвали для москвофільського табору з приводу відібрання польським урядом москвофілам Народного Дому у Львові, або Ставропіґійського Інституту. Най прочитає похвали польських шовіністичних орґанів для тих „поржондних Русінуф", що то викидають зі своїх хат гайдамаку Шевченка або „несовісного аґітатора Франка". Най прочитає собі польські похвали за москвофільські напади на зусилля виробляти самостійну українську мову, освічувати наш народ і орґанізувати до боротьби за кращу долю й свободу.

Коли „Правда" хоче мати ще одно свідоцтво про те, хто стоїть з Поляками, то най прочитає собі заяву ґрупи недавних москвофілів, які зліквідували своє москвофільство, а перейшли до свідомого українського табору, і най завважає „Правда" при сій нагоді, що проти сеї ґрупи ідейних людий, які мають відвагу публично признатися до своєї похибки, виступає друга ґрупа москвофілів, і то власне ся ґрупа, котра від польського уряду дістала Народний Дім і Ставропіґію.

Що межи національно свідомими Українцями появиться час від часу одиниця, яка потягне за ляцькою рукою, сього ми не закриваємо. В сьому нічого дивного, бо й серед Москалів є такі, які орієнтуються на Польщу. Ріжниця межи свідомим українством а мосвофільством щодо відношення до тих ляцьких підсусідків в тому, що свідомі Українці мають для своїх Твердохлібів стричок і револьверову кулю, а москвофіли для своїх Костецьких і Лісковацьких почести й уряди в москвофільських орґанізаціях.

Коротко кажучи на закінчення, суть українська лежить у стремлінню українського племени до самостійного національного життя. По своїй суті есй рух мусить бути ворожим з одного боку Полякам, з другого боку Московщині. Посуджувати його о приязнь з Польщею, є так само безглуздною брехнею, як посуджувати його о приязнь з Московщиною. Коли „Правда" пише проти українства, що воно помагає Польщі, то вона так само свідомо накладає брехнею, як свідомо брешуть вшехпольські органи, коли посуджують українство за союз з Москвою.

Боротьба межи українством а того рода орґанами неґації українства, як „Правда", неминуча. Однак, сю боротьбу „Правда" моглаби вести, не виходячи поза межі правди. Коли „Правда" вийшла поза сі межі, то сим вона показала, що нема правди для оборони становища „Правди". Се й є для нас ґарантією, що заходи „Правди" безнадійні, як всякі заходи проти правди.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Свобода, від. 194, повідомляє, що чвертьрічний мітинґ відбудеться о год. 7.30 вечером в суботу дня 2. жовтня, в гали Касіно, 358 Вест 44-та ул. Проситься всіх товаришів явитись і вирівнати свої залеглости. Також проситься привести своїх знакомих, які хотілиб вступити до У. Н. Союза і Тов. Свободи; будесь принимати без оплати вступного. — Саверин Шимків, предс.; Іван Витяк, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Отсим дається до відома всім членам Бр. Василія, від. 168, що місячні мітинґи будуть відбуватися кождого місяця не в пятницю, але в неділю по першім. Сей мітинґ відбудеться в неділю, дня 3-го жовтня 1926, о годині 1.30 пополудни. Проситься всіх членів як найчисленнійше зійтись на згаданий мітинґ, бо є важні справи до полагодження. — Пилип Маник, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ЩО ДУМАЮТЬ І ВІДЧУВАЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ В АМЕРИЦІ.

Приглядаючися тій боротьбі, яка розгорілася серед української еміґрації в Америці, почуваємося до обовязку і ми, українські жінки, забрати голос, бо миж ті, які в першу чергу маємо виховувати молоде покоління і вказувати йому на той шлях, по якому йому треба піти. Тому й ми мусимо добре здавати собі справу з того, що коїться довкруги нас, куди нам жінкам йти і за ким стояти.

Всі ми свідками того, що треба було мозольної праці цілих десяток літ, щоби наш нарід в Америці дещо згуртувати на народнім і церковнім ґрунті, щоби побудувати наші орґанізації, а нарід наш спрямувати до участи в боротьбі за загальне освободженнє цілого українського народу. І здавалося нам, що не буде між нами таких, які ту працю десятиліть будуть нищити, які кинуть між нас кість незгоди. Що рік йшло у нас до кращого. Зростала солідарність і єдність. Кожда нова конвенція У. Н. Союза була живим доказом великого поступу не тільки нашої дорогої орґанізації, але й цілої нашої еміґрації. А ми жінки з того раділи і самі набирали охоти до щораз більшої праці і жертв. Ми щораз з більшим запалом вщіплювали в своїх діточок любов і запал до рідного краю, до свого народу, до своєї славної традиції і історії.

Та на жаль знайшлися і в Америці наші українські Яцкови і Твердохліби, котрі задумали спаралїжувати, здоптати, знищити всі оті наші дотеперішні здобутки, а заразом і прибити наші національні почування.

Позбавлені вищих національних ідеалів і віри в народну силу стараються завести нас в багно тої темноти, яка давила нас через сотки літ.

Церква й народність йшли в Америці давнійше рука в руку — днесь заходить між ними розкол. З боку церковних провідників кидають болотом на все, що нам рідне і святе, навіть память про народних мучеників стараються викорінити із сердець нашого народу. А прецінь ті мученики вложили в душу того народа віру і надію на краще життя. А хтож виступає проти них як не епископ Богачевський, при помочи звісного зі своєї змінчивости д-ра О. Назарука. Чи не вони то оба не пощадили навіть нашого найбільшого ґенія і мученика, Івана Франка, стараючись видерти з наших сердець належну любов і велику пошану до нього. І то хиба тому тільки, щоби в цей спосіб приподобатися Римови, а в першій мірі Варшаві.

Серце радується, коли поглянемо, як церковні провідники інших народів щиро дбають про добро свого народу.

А деж наш Владика? Де його любов до нас? Де його любов до своєї батьківщини, до тих нещасних інвалідів, сиріт, вигнанців, старців та нещасних вдовиць?

Чи дійсно владиче серце закаменіло на ті всі кривди, яких дізнає наш бідний нарід від ворогів? Чи і тут треба лякатись нам виступити в обороні того робучого народу, котрий своєю кервавицею удержує владику і других йому подібних? Чи треба допускати до того, щоби навіть в католицькім „Місіонарі" містили клевети і лайки, які деморалізують нашу дітвору?

Та хай собі Владика Богачевський робить як йому наказує Рим і Варшава, но ми жіноцтво стоїмо на принципі справедливости, та заявляємо від себе, що:

Щиро будемо піддержувати ту чисту мов хрусталь роботу, яку провадять редактори „Свободи" і урядники з членами У. Н. Союза, стоячи в обороні прав і чести свого народу.

І так довго буде Владика для нас чужим, як довго буде між нами ширити роздор і як довго буде лякатись станути явно в обороні нашого поневоленого українського народу.

Так довго будемо цуратись Владики, як довго буде плямити дороге нам імя Івана Франка.

Так довго не будемо знати Владики, як довго буде Владика ворожо відноситися до орґанізації „Обєднання", бо ця орґанізація посталена народом і народ вона репрезентує.

Так довго не позволимо нашим дітям читати „Місіонара", як довго будуть там поміщувані клевети і напади на тих людий, котрі обстоювали і обстоюють за правдою нашого народу.

А ми українські жінки тут в Америці не дивимся на тих, що нас хотять зрутенізувати. Держім наш визвольний стяг бодро, працюймо що сил для освободження нас із чужої неволі і не забуваймо далі за калік, вигнанців, сиріт, вдовиць і старців вріднім краю. Памятаймо далі на Рідну Школу, та йдім за всіми покликами „Обєднання", яке сповняє совісно народну роботу.

А прийде час і пора, що й рутенці, котрі хотять нас зрутенізувати і посоромити, посоромлять себе навіть в очах наших ворогів, як посоромили себе Яцкови і Твердохліби.

За українське жіноцтво в Клівленді:

Марія Ольшаницька,
Анна Стадник,
Варвара Буката.
Всі з Клівленд, О.

НАШЕ СТАНОВИЩЕ.

Братство св. Кирила і Методія, від. 86. У. Н. Союза в Олифант, Па., відбуло свій звичайний місячний мітинґ дня 19. вересня.

Предсідатель братства Григорій Сайкевич поставив між иншим на порядок нарад таку точку: Наше становище як членів У. Н. Союза в полеміці і боротьбі, яка зайшла між орґаном нашої орґанізації „Свободою" а „Америкою" і епископом Богачевським. По дискусії, ухвалено на формальне і поперте внесенне одноголосно слідуючу резолюцію:

Ми члени братства, як члени одної великої 30.000 сімї, що зветься У. Н. Союз, висказуємо признанне нашому орґанови „Свободі" за те, що заняла гідне становище в обороні наших народних святощів як і за те, що виступила в обороні нашого національного ґенія і каменяра Івана Франка. Ми горді з того, що належимо до того гуртка, що має такі взнеслі переконання і так твердо при них стоїть, що так щиро і з таким запалом боронить добре імя Івана Франка.

Пятнуємо д-ра Назарука за його напасти в „Америці" а з ним пятнуємо ті одиниці, що нарушили память Франка. Всі вони не достойні навіть того, щоби Франкови порох з чобіт обтерти, а не то, щоб його критикувати.

Заразом взиваємо наших братів, робітників з „Провидіння", щоби не дали надуживати своєї орґанізації і свого орґану до таких виступів, що зневажають національні почування цілого українського народу.

Ту резолюцію ухвалено оголосити в „Свободі".

За уряд братства:

Григорій Сайкевич, предс.;
Трохим Мороз, фін. секр.;
Олекса Шийка, касієр.
Всі з Олифанту, Па.

РОКОВИНИ СМЕРТИ НАШИХ ГЕРОЇВ.

Наша редакція одержала зі старого краю отсе письмо:

Українці! Дня 21. вересня с. р. сповняються треті роковини смерти революціонерів, борців за Українську Державу: **Ілька Скочиліса, Миколи Коваля і Олександра Павлишина,** яких звірські Ляхи розстріляли в 1923 р. на тюремному подвірю в Золочеві.

Вони згинули як герої, з окликом на устах: **„Хай живе Українська Держава! Вмираємо за наш народ!"**

Їх тіла покрила сира земля, але їх діла і їх дух жити-муть вічно між нами; їх геройські постаті вічно будуть нам світити огненним стовпом на шляху боротьби за Самостійну, Соборну Україну.

Відсвяткувати день 21. вересня є нашим національним обовязком. Доручаємо зробити те всім нашим членам і прихильникам, по своїх гуртках, відповідно спроможности і обставинам. Але конче зробити!

Кличемо рівнож цілу нашу суспільність в Батьківщині і поза її межами спомянути обходами Роковини смерти Національних Героїв.

Західно-Українська Національно-Революційна Орґанізація.
Львів, у вересні 1926 р.

З українського життя в Америці.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Готують свято Франка.

Українська православна парафія в Пасейку постановила урочисто відсвяткувати свято найбільшого нашого генія І. Франка. В тій справі відбувся в неділю, дня 19. с. м. в гали парафіяльний мітинг, де засновано святочний комітет, до котрого увійшли: о. Андрій Іваншин, М. Пилюк, Л. Сисин і Д. Лещишин. Ухвалено віднестися до всіх товариств і брацтв в Пасейку до участи в сім святі та попросити сі товариства вислати своїх репрезентантів на спільні наради на день 3. жовтня на 6. годину вечером до церковної галі. На збори запрошено отсі товариства: Тов. „Українську Січ", відділ 182. У. Н. Союза; Брацтво св. І. Хрестителя, відділ 97. У. Н. Союза; Український Народний Дім; Товариство ім. Т. Шевченка, відділ 42 У. Н. Союза; Товариство Запорожська Січ, відділ 100 У. Н. Союза; Український Банду; Сестрицтво ім. О. Бесарабової; Українську греко-католицьку парохію св. Отців Николая; Брацтво св. о. Николая; Товариство Івана Франка в Сінгек, Ню Джерзі; свято має відбутись 31. жовтня с. р.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Заходи до святковання памяти Івана Франка.

Дня 27. вересня відбулися тут збори в справі відсвяткування ювилею великого сина України Івана Франка. Не бракувало й ворогів, які, як в усяких других національних справах, так і в сій хотіли приспати народну роботу. Та збори не піддалися сим интригам і постановили відсвяткувати память того, що поклав ціле своє життє на службу нашому народови. Коли по всій Україні та по українській іміґрації в Америці й Канаді святкується 10-літний ювилей смерти українського Мойсея Івана Франка, віддається йому память концертами, академіями, вечерками, представленнями, відчитами і другими святами, то не може й наша околиця оставати по заду великого національного свята.

В тій цілі присутні постановили зорганізувати тимчасовий ювилейний комітет, до котрого від Сестрицтва Любови, відділу 177. Українського Народного Союза, ввійшли гр. Дмитро Рекрут, Степан Саска, Гаврило Лучка й Омелян Рекрут, а від Товариства імени Тараса Шевченка, відділу 73. Українського Народного Союза, гр.: Григорій Болюх, Михайло Свідер, Дмитро Лободяк, Андрій Сидор і Іван Витязь.

Збори постановили запросити до співучасти в ювилейнім обході всі шановні товариства, сестрицтва, клюби, читальні, парохії й всіх щирих Українців з Провіденс, Вунсакета, Менвила, Сентрел Фолз, Кромтона, Тонтона, Фол Ривер і других місцевостий в околиці.

Для зорганізовання свята відбудеться в неділю, 3. жовтня, о год 11. перед полуднем в гали української православної церкви на Пилгрим Стріт в Провіденс збори відпоручників усіх товариств, які хочуть брати участь в сьому ювилею. Сі збори виберуть ширший комітет, виготовлять програму обходу й визначать день свята. Сі збори дадуть нагоду всім тим, які від довшого вже часу добиваються відсвяткування памяти великого каменяра на дорозі поступу українського народу.

Тимчасовий Комітет.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українські жінки беруть участь у виставі.

На виставі артистичного промислу, яку устроїла жіноча організація в готели Астора, є й український відділ, уладжений заходами нюйорського жіноцтва.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Величаве свято в память Івана Франка.

Серце радувалося, якийсь свіжий дух вступав в кождого, що минулої неділі стояв біля укр. кат. церкви св. Юрія і бачив дрібні на біло вбрані діти і молоді дівчата в українських строях і січовички та січовиків в стрілецьких одностроях. Коли глядів на товпу народа, що обступила церкву, бо в церкві не було і місця і коли глядів на українські і американські прапори, що миготіли перед його очима. Це бо йшли представники українських братств і товариств на панахиду, яку мають відправити за упокій нашого національного генія Івана Франка.

А в церкви перед вівтаром видніється чорним сукном покрита домовина, вся в квітках і світлі. А довкруги неї малі діти в білих як сніг убраннях і січовики та січовички в одностроях, що становлять почетну сторожу.

Перед панахидою сказав слово о. Понятишин. В своїй промові підніс він те, за що саме наш нарід так високо цінить Івана Франка. Він підчеркнув, що Франко вийшов з під сільської стріхи, з тої, з під якої вийшло стільки прекрасних, чесних характерів, стільки борців за кращу долю нашого народа. о. Понятишин згадав за ті великі трудності, які приходилося побороти Франкови серед своїх власних людей, які його не розуміли і розуміти не хотіли, які були заскорузлі і рабскі душі, які звикли до лякейства а не до свободи і поступу. Але Франко не зражався, а лупав скалу темноти і заскорузлости. І ту скалу пробив, бо це, що Україна повстала підчас світової війни до боротьби за свою самостійність, це головно заслуга його духа.

Франко не був совершенним лишень о стільки, що нічого в природі нема совершенного, бо й сонце має свої плями і місяць має свої скали і тіни. Але нема такого нерозумного чоловіка на світі, щоби робив з того приводу сонцю чи місяцеви якісь закиди, щоби казав, що вони нам не потрібні. Те саме і з Франком. Тільки дрібні люде не добачують геніяльної величини Франка а судять його з дрібниць. Та на такі голоси нам не треба звертати уваги, бо нарід як цілість клонить голову перед тим, що вляв в наші серця святу віру, що прийде час, що наш нарід стане вольним і гляне як хазяїн домовитий по своїй хаті і по своїм полю.

По панахиді всі присутні пішли до галі Українського Народного Дому, де відбулася академія в память Франка.

Академію відчинив гром. М. Воробець і привитав присутних від імени Січи ім. Б. Хмельницького, Чорноморської Січи і Жіночої Січи ім. Бесарабової, які зайнялися головно улаштованням торжества та попросив представників 29 українських товариств, щоби зайняли почесне місце на сцені.

По тім попросив він редактора Ревюка о слово. Гр. Омелян Ревюк, підніс, що значіння Івана Франка в суспільній історії українського народа в Галичині лежить передовсім у тому, що він своїм могучим словом та своєю невтомимимою діяльностю продомив світогляд тодішної галицької суспільности, який по своїй суті був світоглядом часів кріпацьких, світоглядом польських панів і урядовців. Зараз на вступі своєї громадянської діяльности Іван Франко кинув визов сьому світоглядови, який серед нашої суспільности покутував ще й в трийцять літ після знесення панщини. Громадянство обурилося на сей визов і Франкови прийшлося звести з цілою суспільностю завзяту боротьбу, яка забрала ціле покоління часу. Не дивлячися на люті переслідування зі сторони оборонців старого світогляду, Франкови вдалося сей світогляд зломати. Суспільність стала дивитися на себе не очима побідника й гнобителя, але очима своїми. Появилося довіря до своєї думки, охота до власної освіти, до організації й боротьби. Народ став що раз краще заступатися за свої власні інтереси. Через те Франко є найбільшим Українцем, якого видала західна Україна, та найбільшим сином України послідних двох поколінь.

Гром. В. Кедровський говорив другий. Тема його промови була: Іван Франко як Мойсей українського народу.

Вже доходила година четверта по полудни, коли скінчилася академія і нарід міг розійтися домів на те, щоби троха відпочати і прийти до тої самої галі о год. 8. на святочний концерт.

На концерті галя була виповнена публикою по береги так як і на академії. Концерт розпочався виступом Українського Хору під орудою п. Т. Онуфрика. Та точка хору як і другі випали дуже гарно. Публика нагороджувала їх оплесками.

Солістки п. Е. Корнат і А. Ольшевська дуже добре відомі нюйорській публиці, тому нема що про них ширше розписуватися. Вони мають вже свою сталу марку.

П-н Гула і В. Керницький, в солях і скрипковим дуеті дали доказ того, що мають музикальний талан.

З вокальних точок найкраще випав квартет, який відспівав „Вічного Революціонера". Ця могуча пісня потрясла всіми слухачами. Не диво, що треба було її повторити. Могучий голос п. Ділова враз з милим і звучним тенором п. Боброва маркували прекрасно могутний похід і побіду революційного духа, а п. Корнат і Ольшевська докладали всіх сил, щоби достроїтися до сильної музики і до сильного слова. Тому і не диво, що цей квартет таке миле, а заразом і так сильне залишив по собі враження.

П Ділов відспівав декілька сольових пісень як: Ой Дніпре мій, Мені однаково і другі та дует з п. Бобровом: Де ти бродиш. Це талан первоклясний. Його баритон сягає в гору до високих тенорових позицій, а що милозвучний, то захоплює слухача до глибини. Сам він Білорус з роду та пісні наші співає і відчуває, як би виріс на степах придніпрянських.

Шкода тільки, що через брак акомпаніяменту відпав сольовий спів п. Боброва, якому природа ласкаво пощастила двома таланами: музичним і поетичним. Бо він гарні поезії пише і гарно співає. Мабуть тому, що поетична душа в нього.

Красу свята піднесла рівнож і деклямація п. Евгена Ляховича. Віддав він з вервою і натиском поезію Івана Франка „Каменярі". Видавалося нераз, що це декляматор лупає дійсно на сцені скалу рутенської заскорузлости, так дуже і так з серцем віддавав декляматор силу і душу цеї чудової поезії. Маємо надію, що будемо мати нагоду почути п. Ляховича ще не в одній деклямації, бо на те мають люде талан, щоби в него вони і другі користали, а не на те, щоби його марнувати.

Святочну промову виголосив д-р Л. Мишуга, представляючи кількома маркантними рисами те, в чім лежить велич і геніяльність Івана Франка.

Свято закінчилося відспіванням національного гимну.

Оттак минула неділя і оттак перейшов той памятний день, коли нюйорська громада в небувалій чисельности так гармонійно і так торжественно віддала поклин Іванови Франкови.

Три нюйорські Січи, а то Січ ім. Хмельницького, Чорноморська Січ і Жіноча Січ ім. Бесарабової завдали собі богато труду для звеличання памяти нашого Каменяря, а 29 українських національних організацій солідарно і гідно поперло це величаве свято. Тому й так гарно воно випало.

Присутний.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Народні наради і поліція біля катедри.

Щоби не допустити до того, щоби в нашій громаді повстав заколот і замішання з приводу нещасливої політики, яка не минула і нашу укр. кат. парохію, рішив комітет з членів 23 народних організацій міста Филаделфії на своїм засіданню з дня 17. вересня, щоби скликати віче парохіян. А думаємо, що коли навіть за твердих княжих часів, тисячу літ тому взад наш нарід вічевим порядком вирішував важні справи, то й тут вдасться нам полагодити в той спосіб ті клопоти, які виходять з церковного єдиновластя.

Хтось і комусь наговорив, що наші наради і наше віче, це якийсь бунт чи революція против церкви і епископа. Вже минає друга неділя, як нашу катедру стереже пів дозина полісменів та чигають за тим, щоби хто не роздавав яких розкидок то чого. Бояться, щоби филаделфійський загал не дізнався, що в нас коїться та що нарід збирається на нараду. Думають, що на те треба аж летючок. Та то і без летючок вже й мала дитина знає, що в неділю 3. жовтня зараз по Службі Божій відбудеться в Гали „Українських Горожан при 849 Норт Френклин Ст. велике віче в народних і церковних справах та що там будуть говорити про те, як ратувати наше народне добро. Побачимо, хто прийде на те віче та скільки є Рутенців в Филаделфії. Та неділя, що прийде, покаже, кому треба, що це є нарід і яка в нім сила.

Певно, що прикро нам, коли минулої неділі полісмен придержав нашого громадянина, що роздавав летючки на баль товариства У. Н. Союза. І прикро нам було, що треба було толкувати полісменови, що це не бунт, а летючка про баль. Прикро і сумно нам було слухати по тім вияснению полісмена, який заявив, що він не розуміє, чому властиво кажуть сторожити катедру, коли тут ніхто ніякого бунту не робить. Та до того всього заліпе своє становище наш нарід на вічу.

Филаделфійський Комітет.

РАЙ ДЛЯ ЖИДІВ!

Центральна Комісія для національних меншостей Радянської України порішила на днях утворити дві нові жидівські округи а саме: Маріюпільську та Запоріжську.

Палестина, тай годі!

ЗНОВ НАПАД НА ВОЄННІ СКЛАДИ!

Польська преса доносить, що 3-го м. м. нічю старались невідомі осібняки підійти неспостережено під муніційні склади в Ленту коло Домбя під Краковом. Вивязалась перестрілка між сторожею складів та таємничими гістьми. Мимо густої стрілянини, — нікого з обох сторін не ранено. Поліція та військова жандармерія перешукує безуспішно околицю.

Аркадій Аверченко.

РАХУНОК

Я вийшов із ліса з моєю маленькою приятелькою, чудовою молодою дівчиною з гарненькою ясноволосою голівкою а ля гарсонь. Ми сходили з горба й пристанули очаровані.

Я взяв її вузеньку ручку, стиснув кріпко в моїй й шепнув півголосом:

— Серденько, як то добре, що ми заблудили в лісі... Инакше ми не зайшли би були на таке гарне місце. Глянь, дитинко, як чудово відбивається на темно зеленому тлі біла сорочка того хлопця, що онтам стоїть із вудкою...

А ця ріка... що то за чудова синьо-срібна стяжка!

— Тихо... тихо... — шептала вона й пригорталася близше до мене...

Ми стояли мовчки очаровані та не могли відірвати очей від краєвиду...

— Що це? Що ви за одні? Що ви тут робите? — роздався нараз за нами верескливий голос.

Ми обернулися перелякані. Поза нами стояв малий, товстий присадкуватий чоловік у блюзі з китайського сирого шовку, в довгих штанах, що фалдами опадали на черевики. Його малі, прижмурені очи зиркали споза сірих окулярів, шпакowате волосся прилипилось до зіпрілого чола... Шапка зісунулася на потилицю, у руці обертав нервово жовтим гарапником...

— Що ви тут робите? Що тут хочете? Га?

— Що вас то обходить — відбовкнув я йому неприязно.

— А, то мені подобається! — крикнув присадкуватий чоловік і сплеснув у руки... — Що то мене обходить? А чияж то посілість і чия земля? Чий ліс? Чия ріка? Може той горб належить до китайського цісаря? То до мене це все належить... все належить до мене...

— Можливо... — відповів я сухо — алеж ми не будемо...

— Чи вільно ходити по чужій посілости, по чужій землі?

— Тут нема таблиці з написом: „Перехід заборонений!"

— Так... А як ви сюди зайшли?

— Ми заблудили в лісі...

— Заблудили?! Коли хто заблудить, то старається як можна найскорше вийти на добру дорогу... А ви стоїте тут пів години та подивляєте краєвид...

— Чи ви маєте яку шкоду з того, що ми подивляємо краєвид? — скрикнув я вже дуже сердитий.

— Ні, але й користи не маю!

— Якуж користь хочете ви мати?

— Позвольте, молодий чоловіче, позвольте... — говорив він нервово та сів на лавку під корчем бозу. — Як гадаєте собі? Ця посілість, ця ріка, цей горб, як я їх купував, коштували мене багато грошей...

— Можливо!

— Чи ви мали приємність, як оглядали цей краєвид?

— Чудовий вид, — запримітила моя товаришка.

— Так. І чому вам вільно тут стояти й подивляти все? Коли йдете до театру, щоби там побачити гарний балет або якусь пєсу, то мусите заплатити... А тут хочете даром мати приємність. Ні, так годі, молодий чоловіче... Чому театр має коштувати гроші а цей краєвид ні?

— Зовсім просто: директор мусить заплатити акторам, музиці, малярям...

— Так... А я все, що ось тут, дістав у дарунку... Я не заплатив ні шага...? Актори — то смішне... я також усе чудово інсценізував... той хлопець у білій блюзі, що он там стоїть серед темної зелені, робить гарне враження... Я плачу йому місячно пять карбованців... Плачу йому чи не плачу?

Я здвигнув раменами:

— Можливо, що платите, але певно не за те, що він там стоїть серед темної зелені...

— То правда... Він мій візник... Та від кого має він цю білу сорочку? Від мене... А коли б він там стояв у червоній а бо помаранчевій, то зіпсував би краєвид...

— Слухайте, — озвався я обурений. — Що ви властиво хочете? Я стою тут і подивляю з отсею панею краєвид. Чи то ваш краєвид? Хочете грошей? Прошу, напишіть рахунок!

— Я зараз дам ваш рахунок — сказав дідич.

— Добре, добре... А тепер оставте нас у спокою... Хочемо бути самі. Коли потребуватимемо вас, я вас закличу. До побачення!

Він бурмотів щось під носом і зник у корчах...

Хоч настрій уже попсовано, я старався заводоїти собою:

— Серденько, він уже пішов... що за нахабна людина... Гарно тут... Дійсно чудово... Глянь дитинко — отсей лісок... отсі ясноезелені дерева... Які ріжні відтінки зеленого... А онтам... ця вузенька доріжка між полями, вкритими гарними полевими цвітами... Що за гарненька та червона крівля того домика, якого білу стіну осяяло заходяче сонце. Домик той так успокоює, доказує, що ми не в пустині... А цей вітрак там на обрію... Крила його повертаються так помало... Дорогенька, тут людина рада би покластися в траву та мріяти, мріяти...

Стояли пригорнувшись до себе, вона схилила голівку на його рамя, й подивляли чудовий краєвид...

Вкінці вона пробудилася з мрій й сказала тихо;

— Мусимо йти!

— Пане, рахунок! — кликнув я зідливо.

Ми почули шелест поза нами та побачили присадкуватого дідича з клаптиком паперу...

— Ну, деж рахунок? — спитав я шорстко.

— Прошу! — і він подав мені картку паперу, на якому було слідуюче написано:

Рахунок.

За оглядення краєвиду, власности дідича Окуркова, згідно з повновластю, виставленою нотарем Безбородьком.

За стояння на горбку, окритому цвітами: карб. 2.—

Ріка т. зв. синьо-срібна стяжка: карб. 1.—

Лісок із ріжними відтінками: 50 шагів.

Біла блюза хлопця на зеленому тлі: 50 шагів.

Біла доріжка між двома нивами з цвітами: 60 шагів.

Успокоюючий домик із червоною крівлею: карб. 1.50.

Млин на обрію (правдивий), принaлежний до селянина Кривого: 70 шагів.

Разом краєвиду за 6.60 карбованців.

Я обертав рахунком у руці а потім сказав рішучо:

— Прикро мені, але я не можу заплатити цього рахунка!

— Чому? — спитав нервово дідич. — Коли можна оглядати, то муситься заплатити!

— Кождий рахунок мусить бути заосмотрений стемплем, а на ньому нема стемпля.

— На основі якого закона?

— Закон каже, що кождий рахунок на більше як пять карбованців мусить мати стемпель.

— А так... Прошу, коли так, то я скреслю з рахунку млин, ріку... Тоді разом буде 4 карбованці 90 шагів...

Я добув із портфелю пять карбованців, дав гроші дідичеви, взяв дівчину під руку та пішов своєю дорогою...

По дорозі з горба бачив я чудовий клей, але я не важився подивляти його, бо боявся, що негайно може вирнути присадкуватий дідич і підсуне мені рахунок...

З того часу я занехав прогульки.

Переклав. М. Тр...ий.

КУЛЬТУРА.

Не думайте, шановні читачі, що я про побої польської поліції у Львові, або про обкрадення власної держави писати хочу, — ні, я тим разом... над польською культурою призадумався.

Пане пресовий прокуратор! Я далекий від обнижування уровеня загальної культури польського народу, бо я не є ані шкільним інспектором, ані Ґрабскім, ані навіть Прушиньскім; я тільки про ходорівсько-бібрецьких впорядчиків учительських курсів пару слів...

Чому?

Тому, що там щойно культуру слідно.

Культуру вищу ніж камяниця Шпрехера у Львові!...

Вищу ніж Гімалаї...

Ґрандіозну.

Отже постягали українське вчительство на ті курси, по 30 зол. заплатити казали ...і вчать.

Ґімнастики та співу.

Інспектор Косьцельний грає, а учительство співає...

Забава аж мило!...

Самі гарні пісоньки для виховування українських дітей, в українських селах...

„Hord ukraińskich dzika czerń
Lwów otoczyła prastary,
Jako pochodnia cały gród
Ogniem rozgorzał ofiary.
Darmo jednakże chytry wróg
Srogie już troczył nam pęta:
Murem niezłomnym strzegły bram
Lwowskie Orlęta! Lwowskie Orlęta"!

„Пісклента" значить чи пак там „орлента" Львова боронили...

Співай, український учителю, дітей українських навчай...

Плювати на власну традицію...

Гнути хребет низько, ще нище, по яничарськи...

Культура-ж бо!...

Висока!...

Кресова!...

Витончена так, що важко й написати, а вимовити то вже ніяк:

— Ку... ку... ку... поль... поль... поль...

— Ну!

— Ку... куль... ку... поль...

Куль - культура... політура культури...

Уф, ледви вимовив — так тяжко.

Аристид Шишка.

Іван Турґенев.

ПЕС.

Нас, двох сидить у кімнаті: мій пес і я. На дворі лютує страшна хуртовина.

Пес сидить близько мене — глядить мені просто в очи.

Я також гляджу йому в очи. Здається, начеб він хотів щось сказати мені. Він німий, не має слів, сам себе не розуміє. Але я розумію його.

Розумію, що в цій хвилі його і мене оволоділо те саме почування. Що немає найменшої ріжниці між нами. Ми однакові сотворіння. В кожному з нас світить і палає та сама малесенька дріжуча полумінь.

Смерть наближається, вдаряючи широкими холодно-вохкими крилами...

І все скінчилося.

Хтож тоді може ствердити ріжницю цих полумінчиків, що світили нам обом?

Ні! То не звірина і людина обмінюються тими поглядами.

То дві однакові пари очей, звернені на себе.

А з кождої пари очей, з очей звіряти і з очей людини, промовляє ясно й виразно трівожна потреба взаїмно приголубитися.

Переклав **М. Тр...ий.**

ВБИВСТВО ВИЗНАЧНОГО КОМУНІСТА.

На водах у Кисловодську невідомі люде вбили члена Центрального Виконавчого Комітету СРСР. Хасамова. Вбивники щезли і не лишили ніяких слідів по собі.

ПРОЄКТ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНОЇ СИЛИ ДНІПРОВИХ ПОРОГІВ.

Ми згадували нераз про намірену будову електростації на Дніпрі і нині хочемо розповісти про се дещо більше.

Проєктів використання водної сили дніпрових порогів, для переміни її в електричну енерґію було кілька. Остаточно приняла Центральна електрична рада проєкт професора Александрова.

Після цього проєкту мається вижче так званого Вовчого Горла а трохи вище острова Хортиці перегородити дніпрове русло греблею. Та гребля 720 метрів довга, 40 метрів висока буде збудована з ґраніту споюваного цементом. „Підпір" сеї греблі, себто піднесення води, спричинене її збудованням, винесе при греблі 37 метрів і сягатиме аж до Катеринослава себто коло 100 кільометрів в гору ріки.

Усі пороги знайдуться так глибоко під водою, що понад ними зможуть безпечно плавати кораблі. Щоб уможливити кораблям переїзд з одного боку греблі на другий, буде при правобережнім кінці греблі збудована шлюза.

Над скелями порогів між греблею і берегами Дніпра вище греблі повстане осьтак величезний збірник води. Ця маса води та її 37 метровий „спад", себто ріжниця поземів води нижче і вижче греблі буде використана до гонення турбін електростації, що має бути збудована рядом з греблею на лівому березі ріки.

До поодиноких турбін припливатиме вода сталевими рурами, що матимуть по 8 метрів у промірі, себто приблизно стільки, як залізничий тунель. Перед входом до сих рур перепливатиме вода попід „заборола", що мають здержувати всі грубші річі несені рікою, як дерева, пні, бальки і в зимі кригу, а дальше через величезні решітки, що очищуватимуть воду від дрібнішого сміття.

Турбіни будуть „спіральні зі стоячим валом" себто кожда з них матиме вигляд лежачої плоскатої шкаралупи слимака великанських розмірів, бо 13 метрів широкою і 5 метрів грубою. Сей залізний слимак-велитень зможе ковтати що секунди 113 кубічних метрів води, себто скількість рівну обемови великої мешкальної кімнати. За те даватиме енерґію 50.000 коней. Таких турбін мають поставити на початок 6, тож разом зможуть вони давати енерґію 300,000 куней!

Кожда турбіна гнатиме оден електроґенератор: машину, що „вироблятиме електрику" себто, що перемінюватиме одержану від турбіни механічну працю в електричну енерґію. Електрична енерґія усіх ґенераторів буде збиратись у так званій роздільній стації, і звідтам розійдеться як електрична струя по дротах по всій середній Україні, передовсім до Катеринослава, Каменська, Никополя, Кривого Рога, Харкова і Запоріжа — освітлюватиме міста, гнати залізниці і фабрики.

В міру зросту запотребовання на електричну струю можна буде збільшати видатність електростації через уставку дальших турбін і ґенераторів. Повне використання усеї води Дніпра моглоби дати 1,200,000 кільоват. Та вже і у початкових розмірах буде це одна з найбільших водноелектричних стацій світа.

Після оцінки фахової критики сей проєкт „Дніпрового будівництва" опрацьований незвичайно солідно з використанням усіх найновіщих досягнень сучасної техніки. Здійснення його матиме величезне значіння для господарського, а передовсім промислового розвитку України. Побажатиб тільки, щоби воно прийшло як найскорше. Правда, на все те треба грошей, та вірмо, що вони знайдуться.

Тут чейже усім, навіть центральним „наркомфінам", „наркохозам", ясно, що така інвестиція і певніща і рентовніща — також для Центра, ніж... кольонізація Криму Жидами.

Московський центр дивиться на Україну все як на дійну корову, та звісно: щоби мати від корови молоко, треба дати їй сіна.

Р. Б.

Іван Турґенев.

ГОРОБЕЦЬ.

Я вертав із ловів. Ішов огородовою алеєю. Мій пес біг попереду. Нараз звільнив він ходу, став підкрадатися, начеб звітрив дичину.

Я поглянув долі алеєю і побачив молоденького горобчика з жовтими заїдами та молодим мошком на голівці. Горобчик випав із гнізда — сильна хуртовина трясла березами алеї. І неповорушно сидів тепер тут горобчик, простягав перед себе безпомічно ледви що вирослі крильця.

Поволи наближався до нього мій пес, як нечайно з сусідного дерева зірвався старий, чорногрудий горобець. Наче камінь упав перед мордою собаки, дуже розбурханий і наполошений, жалісно цвірінькаючи скочив кілька разів до широко роззявленої пащі з величезними зубами.

Хотів рятувати своє молоде, закривав його своїм власним тілом. Його тільце дрижало з переляку, його голосочок був дикий і захриплий. Він не зважав на смерть, він жертвував себе!

Якою то страшенною потворою мусів бути для нього пес! А все таки він оставати там угорі на безпечній галузі не міг. Сила, сильніща від волі, стягнула його на діл.

Мій Трезор пристанув, а потім подався взад. Видно і він мусів признавати тую силу. Я прикликав спантеличеного пса до себе й відійшов із почуванням глибокої пошани.

Так, не смійтеся, я дійсно почував велику пошану для цієї маленької геройської пташки, для пристрасного виявлення її любови.

Любов, подумав я, є таки сильніща як смерть і жах перед смертю. Лише завдяки їй, лише завдяки любови, вдержується і порушується життя.

Переклав **М. Т...ий.**

ВОШІ В МУЗЕЯХ.

Провірка в ленінградських нічних кватирах виявила, що відносини в тих кватирах не мають собі нічого рівного в світі. А саме лікар, що був приділений до провірної комісії, ствердив, що ті кватири є такі завошені, що тіло одного мешканця кватир витримує далеко більшу скількість вошей, як це досі уважала за можливе наука. Досі обчислювано, що тіло одної людини може витримати найбільше 7,000 вошей. Тимчасом в Ленінграді є в нічних кватирах люде, що витримували до 10,000 ріжного роду вошей! Цим інтересним з наукового боку фактом зацікавилися наукові кола. Сорочку і плащ одного мешканця такої кватири забрано до гігієнічного музею в Ленінграді, а сорочка иншого такогож нещасливця, очевидно після відповідної дезинфекції, памандрувала аж до музею Пастера в Парижі. Кватири були до тої міри завошені, що при дезинфекції їх мешканців треба було стягати воші лопатами.

ПАЛЕННЯ НЕБІЩИКІВ.

Палення небіщиків поширюється чимраз більше в центральній Европі. В Берліні палять по смерти кождого четвертого небіщика (понад 10.000 людей річно), у Відні кождого десятого. В Чехословаччині будують тепер кілька нових крематорій, віденську крематорію розширюють.

Closely bound